PREDLOG REŠENJA ZA UNAPREĐENJE MESNIH ZAJEDNICA

na teritoriji opštine Aranđelovac

sa posebnim osvrtom na seoske mesne zajednice

Programski model obnove mesne samouprave

Udruženje „Grad je naš“
Aranđelovac, jul 2026.

1. Uvod

Obnova mesnih zajednica nije samo pitanje raspisivanja izbora. Cilj reforme mora biti da se građanima vrati stvarna mogućnost da biraju svoje predstavnike, određuju lokalne prioritete, prate trošenje sredstava i koriste mesnu zajednicu kao najbližu instituciju javne vlasti.

Ovaj dokument predstavlja prvu verziju programskog modela koji Udruženje „Grad je naš“ kandiduje za javnu raspravu. On nije nacrt odluke sa članovima, niti konačan pravni tekst. Kada model bude politički i javno prihvaćen, na njegovoj osnovi treba pripremiti Statut opštine, novu odluku o mesnim zajednicama, modele statuta MZ, budžetska pravila i druga formalna akta.

Predloženi sistem počiva na ravnoteži između lokalne autonomije i javne odgovornosti: stanovnici biraju prioritete i kontrolišu svoje predstavnike, dok Opština obavlja stručno i zakonski složene poslove, obezbeđuje jednaka pravila i nadzire zakonitost.

Osnovna ideja

Mesna zajednica ne treba da bude ni ispostava vladajuće stranke, ni mala opština bez stručnog kapaciteta. Ona treba da bude legitimna lokalna institucija koja odlučuje o prioritetima, dok Opština garantuje sredstva, stručnu realizaciju, zakonitost i javnost.

2. Ciljevi i principi reforme

Ciljevi

- uspostavljanje legitimnih saveta u svim mesnim zajednicama;
- izbor lično odgovornih predstavnika svih sela, zaseoka, reona i gradskih područja;
- depolitizacija najnižeg nivoa lokalnog organizovanja;
- stabilno, pravično i javno finansiranje mesnih zajednica;
- stvarno pravo građana da određuju lokalne prioritete;
- vraćanje lokalnoj funkciji objekata i prostora namenjenih stanovništvu;
- približavanje određenih javnih i drugih potrebnih usluga seoskom stanovništvu;
- stručna pomoć, kontrola zakonitosti i potpuna transparentnost rada.

Principi

Princip	Značenje u praksi
Legitimitet	Odluke donose organi izabrani na redovnim, neposrednim i tajnim izborima.
Autonomija	Građani i savet određuju lokalne prioritete u okviru zakona i raspoloživog budžeta.
Odgovornost	Svaka odluka, trošak, rok i nosilac posla moraju biti javno vidljivi.
Pravičnost	Raspodela uzima u obzir stanovništvo, teritoriju, infrastrukturu i realne potrebe.
Doprinos	Deo modela prepoznaje doprinos područja lokalnim prihodima i razvoju opštine.
Solidarnost	Najugroženija i infrastrukturno zaostala područja dobijaju dodatnu podršku.

Princip	Značenje u praksi
Supsidijarnost	Odluka se donosi što bliže građanima, a složen posao obavlja nivo koji ima kapacitet.

3. Paket akata za novi sistem

Reforma mora biti sprovedena povezanim paketom akata. Parcijalna izmena samo jednog dokumenta ponovo bi mogla proizvesti blokadu između odluke, statuta i izbora.

1. Izmene Statuta opštine, kojima se utvrđuju osnovna načela mesne samouprave, stabilno budžetsko izdvajanje, uloga mesnih zajednica i obaveza teritorijalne analitike ulaganja.
2. Nova odluka o mesnim zajednicama, koja neposredno uređuje osnivanje, organe, prvi izborni ciklus, teritorijalni izborni model, finansiranje, javnost rada, stručnu podršku, nadzor i prelazne rokove.
3. Model statuta mesne zajednice sa obaveznim minimalnim sadržajem i varijabilnim delom prilagođenim teritoriji, zaseocima i potrebama svake MZ.
4. Statuti svih mesnih zajednica koje, uz stručnu pomoć, usvajaju novoizabrani saveti u obavezujućem roku.
5. Budžetska i tehnička pravila: formula raspodele, programska klasifikacija, trezorski postupci, kandidovanje projekata, izveštavanje i digitalni registar.

Prekid začaranog kruga

Prvi izbori ne treba da zavise od neusaglašenih starih statuta. Nova opštinska odluka mora dovoljno detaljno urediti prvi izborni ciklus i sadržati prelazna pravila. Novoizabrani saveti zatim usvajaju statute, jer zakon donošenje statuta poverava savetu MZ.

4. Privremena komisija i rok za obnovu sistema

Skupština opštine treba odmah da osnuje privremenu Komisiju za reformu mesnih zajednica. Komisija ne bi smela da postane trajno političko telo niti zamena za savete MZ. Njen zadatak je da u vremenski ograničenom postupku pripremi pravni i organizacioni osnov za izbore.

Sastav

Pored predstavnika skupštinskih grupa, u komisiji treba da budu pravnici, stručnjaci za lokalne finansije, predstavnici Opštinske uprave, seoskih i gradskih MZ, kao i predstavnici zainteresovane javnosti. Sastav treba da obezbedi stručnost i poverenje, a ne kontrolu jedne političke većine.

Zadaci

- popis pravnog, izbornog, finansijskog i imovinskog stanja svih MZ;
- priprema izmene Statuta opštine i nove odluke o MZ;
- izrada modela statuta i uputstva za prilagođavanje svakoj MZ;
- predlog reona, zaseoka i broja predstavnika na osnovu javno objavljenih podataka;
- organizovanje javnih sastanaka u svim mesnim zajednicama;
- predlog izbornog kalendara i plana stručne podrške posle izbora.

Komisiji treba odrediti rok od najviše šest meseci za kompletiranje paketa. Svakih 30 dana objavljuje kratak izveštaj o urađenom, otvorenim pitanjima i narednim koracima.

5. Novi izborni model

5.1. Pojedinačni kandidati umesto stranačkih lista

Članove saveta treba birati većinskim sistemom između pojedinačnih kandidata koje svojim potpisima podrže građani. Kandidatura ne sme zavisiti od političke stranke, a na glasačkom listiću uz kandidata ne treba isticati stranačku oznaku.

Zakon o lokalnoj samoupravi zahteva neposredne i tajne izbore na osnovu opšteg i jednakog izbornog prava, ali ne nalaže stranačke liste niti proporcionalni sistem. Zato lokalna odluka može urediti izbor pojedinačnih kandidata, uz jednaka prava birača i efikasnu izbornu zaštitu.

5.2. Predstavnici reona, zaseoka i krajeva

Svaka MZ treba da bude podeljena na izborne reone koji prate stvarne zaseoke, krajeve ili gradska područja. Svaki reon bira svog jednog ili više predstavnika, zavisno od broja stanovnika i teritorijalne razuđenosti. Time se garantuje da nijedan deo sela ne ostane bez glasa.

Važna pravna granica

Teritorijalna zastupljenost mora biti uređena tako da sačuva opšte i jednako izborno pravo. Minimalni predstavnik malog ili udaljenog zaseoka može biti opravdan, ali razlike u broju birača po mandatu ne smeju biti proizvoljne. Konačne granice reona treba utvrditi na osnovu podataka i javne rasprave.

Minimalna izborna pravila

- javni birački spisak i blagovremeno obaveštavanje građana;
- jednostavan i dostižan broj potpisa za kandidaturu;
- tajno glasanje na dostupnim biračkim mestima;
- izbor kandidata sa najvećim brojem glasova u reonu;
- jasna pravila za jednak broj glasova, ponavljanje glasanja i popunu upražnjenog mesta;
- nezavisna izborna komisija, pravo prigovora i dvostepena zaštita;
- javno objavljivanje kandidatura, biografija, rezultata i mandata.

6. Organi mesne zajednice i odgovornost

Savet ostaje osnovni predstavnički organ MZ, a predsednik saveta izvršava njegove odluke i predstavlja MZ. Predsednik ne sme samostalno zameniti savet niti postati jedini kanal komunikacije sa Opštinom.

Organ / oblik	Ključna uloga
Savet MZ	Usvaja program rada, predlog prioriteta, finansijski plan, odluke o korišćenju prostora i izveštaje.
Predsednik saveta	Organizuje rad, sprovodi odluke, komunicira sa Opštinom i odgovara savetu i građanima.
Zbor građana	Raspravlja o prioritetima, kapitalnim projektima i važnim pitanjima zajednice.
Radne grupe	Privremeno uključuju stručne i zainteresovane građane za put, vodovod, dom, kulturu ili drugi projekat.

Mandat treba da traje četiri godine. Odluka mora propisati minimalnu učestalost sednica, razloge za prestanak mandata, popunu upražnjenog mesta, raspuštanje saveta samo u zakonom dozvoljenim slučajevima i obavezno raspisivanje novih izbora u kratkom roku.

7. Građani odlučuju o prioritetima

Savet ne treba samo da prosleđuje molbe Opštini. Svake godine mora sprovesti javan postupak utvrđivanja prioriteta pre izrade finansijskog plana i opštinskog budžeta.

1. Objavljuje se pregled raspoloživog iznosa, prenetih obaveza i projekata u realizaciji.
2. Građani, reonski predstavnici i udruženja podnose predloge u jednostavnom obrascu.
3. Opštinske službe daju prethodnu ocenu zakonitosti, nadležnosti, izvodljivosti i okvirne vrednosti.
4. O predlozima se raspravlja na javnoj sednici saveta ili zboru građana.
5. Savet javnim glasanjem utvrđuje rang-listu prioriteta i rezervni prioritet.
6. Usvojena lista ulazi u finansijski plan MZ i teritorijalni deo budžeta Opštine.

Kod posebno velikih ili spornih ulaganja odluka može biti potvrđena zborom građana ili lokalnim konsultativnim glasanjem. Postupak mora omogućiti učešće stanovnika udaljenih zaseoka, a zapisnik i glasanje članova saveta moraju biti javni.

Granica opštinskog nadzora

Opština kontroliše da li je prioritet zakonit, u nadležnosti, tehnički moguć i pokriven sredstvima. Ne sme ga odbiti samo zato što bi politički ili programski izabrala nešto drugo. Čak i odluka da se 80% raspoloživog lokalnog iznosa usmeri na jedan put jeste legitimna ako je zakonita, izvodljiva i javno doneta.

8. Novi sistem finansiranja

8.1. Garantovani okvir

Statut opštine treba da utvrdi obavezu stabilnog izdvajanja za mesne zajednice, dok se godišnji iznos i formula razrađuju odlukom i budžetom. Izdvajanje mora biti unapred poznato, merljivo i vidljivo po svakoj MZ, kako ulaganja ne bi zavisila od pojedinačnih molbi i političkog posredovanja.

Mesne zajednice, kao indirektni budžetski korisnici, posluju preko računa odnosno podračuna u okviru konsolidovanog računa trezora. One donose finansijski plan i izveštaj, a Opština obezbeđuje računovodstvenu i trezorsku podršku.

8.2. Trostepeni finansijski model

Nivo sredstava	Ko bira prioritet	Ko izvršava
A — Lokalni program MZ	Savet i građani MZ	MZ u okviru finansijskog plana, uz trezorsku i stručnu podršku.
B — Kapitalna kvota MZ	Savet i građani MZ	Opština/javno preduzeće: projekat, dozvole, javna nabavka, ugovor, nadzor i plaćanje.
C — Strateški i solidarni fond	Opština po javnim kriterijumima, uz obavezno učešće pogođenih MZ	Opština i nadležni sistemi za projekte većeg ili međuopštinskog značaja.

A — Sredstva kojima MZ neposredno raspolaže

Namenjena su manjim radovima, održavanju objekata i površina, lokalnim događajima, podršci udruženjima i drugim poslovima za koje MZ ima pravni i organizacioni kapacitet. Limiti i dozvoljene namene moraju biti jednaki i jasni.

B — Kapitalna sredstva o čijoj nameni odlučuje MZ

U budžetu se analitički iskazuje iznos koji pripada svakoj MZ. Stanovnici biraju šta se radi, ali Opština sprovodi imovinsku pripremu, projektovanje, javnu nabavku, ugovaranje, stručni nadzor i plaćanje. Neizvršena sredstva ne smeju nestati zbog kašnjenja opštinskih službi, već se prenose ili rezervišu za isti prioritet.

C — Strateški i solidarni projekti

Ovaj fond služi za prilazne puteve ka selima, magistralne vodove, objekte i mreže koje koriste više MZ, hitne intervencije i uklanjanje velikih razvojnih razlika. Njime se rešava rizik da selo bude prinuđeno da iz svoje godišnje kvote finansira projekat koji je po obimu i značaju opštinska obaveza.

9. Formula raspodele: pravičnost, doprinos i solidarnost

Formula treba da bude jednostavna za proveru, ali dovoljno potpuna da ne kažnjava mala, udaljena i razuđena sela. Tačne pondere ne treba unapred zaključati bez finansijskih, demografskih i infrastrukturnih podataka.

Komponenta	Mogući pokazatelji
Osnovni garantovani deo	Minimalni iznos potreban da svaka MZ može da funkcioniše.
Pravičnost	Broj stanovnika, broj domaćinstava, površina, dužina lokalne mreže i broj zaseoka.
Doprinos	Dokumentovani lokalni fiskalni i razvojni doprinos, bez kažnjavanja siromašnijih naselja.
Solidarnost	Infrastrukturni deficit, udaljenost, demografska ugroženost i dostupnost osnovnih usluga.
Korektivni element	Višegodišnja potrošnja i prethodna velika ulaganja radi sprečavanja trajne nejednakosti.

Formula, ulazni podaci i rezultat za svaku MZ objavljuju se uz nacrt budžeta. Promena pondera mora biti obrazložena i predmet javne rasprave. Doprinos ne sme postati novo ime za privilegovanje razvijenijih sela, a solidarnost ne sme poništiti pravo svake MZ na stabilan osnovni deo.

10. Put od lokalnog prioriteta do izvedenog projekta

Korak	Odgovornost i rezultat
1. Predlog	Građanin, reonski predstavnik ili savet evidentira problem.
2. Prethodna ocena	Opština utvrđuje nadležnost, imovinu, izvodljivost i okvirnu vrednost.

Korak	Odgovornost i rezultat
3. Izbor	Savet/zbor javno rangira prioritet i rezervu.
4. Priprema	Opština izrađuje dokumentaciju, rešava dozvole i planira nabavku.
5. Izvršenje	Nadležni organ ili preduzeće ugovara, nadzire i plaća radove.
6. Primopredaja	MZ učestvuje u kontroli izvedenog i prijavljuje nedostatke.
7. Izveštaj	Objavljuju se ugovorena vrednost, rok, izvođač, izvršenje i status.

Ako je prvi prioritet pravno ili tehnički neizvodljiv, Opština mora izdati pisano obrazloženje sa dokazima i rokom za otklanjanje prepreke. Ne može samostalno zameniti projekat drugim, već MZ aktivira rezervni prioritet ili donosi novu odluku.

11. Imovina i lokalni prostori

Potrebno je sprovesti javni popis objekata, zemljišta, opreme i prava koja služe mesnim zajednicama. Za svaki objekat treba objaviti vlasnika, korisnika, stvarno stanje, troškove, postojeće ugovore i predlog namene.

Mesne zajednice ne mogu automatski postati vlasnici nepokretnosti u javnoj svojini, ali im Opština može dati pravo korišćenja i uređenu ulogu u upravljanju objektima namenjenim lokalnom stanovništvu. Zato zahtev treba formulisati kao vraćanje prava korišćenja, upravljanja i aktiviranja lokalnih objekata, a ne kao neograničen prenos svojine.

Mogući načini aktiviranja

- kancelarija MZ, sala za zborove, kulturne, omladinske i sportske aktivnosti;
- prostor za periodični ili stalni rad opštinske ili savetodavne službe;
- ambulanta, apoteka, poljoprivredna apoteka, prodavnica ili druga potrebna usluga;
- zajedničko korišćenje prostora više sela ili lokalnih udruženja;
- javan zakup ili drugi pravno dozvoljen model uz povoljnije uslove kada postoji dokazani javni interes.

Zaštita javnog interesa

Besplatan ili povlašćen prostor privatnom pružaocu usluge ne može se dodeljivati neformalno. Postupak mora voditi nadležni opštinski organ, uz javnost, jednake uslove, ugovorene obaveze, kontrolu usluge i proveru pravila o javnoj svojini i državnoj pomoći.

12. Vraćanje usluga bliže seoskom stanovništvu

Veće MZ ili grupa susednih sela treba da mogu da kandiduju organizovanje lokalnog mesta pružanja usluge kada broj korisnika, udaljenost i troškovi opravdavaju takav model.

- izdvojeno mesto rada Opštinske uprave ili matične službe u skladu sa organizacijom uprave;
- periodični dolazak poljoprivredne savetodavne, veterinarske ili druge stručne službe;
- zdravstvena ili apotekarska usluga u saradnji sa nadležnom ustanovom i pružaocem;
- mobilni službeni dani za administrativne, socijalne i komunalne poslove;
- zajednička uslužna tačka za više susednih mesnih zajednica.

Ove funkcije ne postaju automatski nadležnost saveta MZ. Mesna zajednica utvrđuje potrebu, obezbeđuje kontakt sa stanovništvom i može ponuditi prostor, dok nadležni organ, ustanova ili pružalac odgovara za zakonito obavljanje usluge.

13. Stručna služba za mesne zajednice

Po završetku privremene komisije potrebna je stalna, mala i profesionalna funkcija u okviru Opštinske uprave. Ona ne upravlja mesnim zajednicama, već im pruža jednaku podršku.

- pravna pomoć pri izradi akata i sazivanju sednica;
- računovodstvena, budžetska i trezorska podrška;
- standardni obrasci za planove, zapisnike, projekte i izveštaje;
- tehnička procena i povezivanje sa javnim preduzećima i ustanovama;
- obuka članova saveta po stupanju na dužnost;
- vođenje digitalnog registra, rokova i statusa projekata;
- podrška međuopštinskoj i međumesnoj saradnji i konkursima.

Svaki savet treba da ima imenovanog službenika za kontakt, ali komunikacija i zahtevi moraju biti evidentirani u zajedničkom sistemu kako kvalitet pomoći ne bi zavisio od ličnog poznanstva.

14. Kontrola bez oduzimanja autonomije

Potrebno je jasno razdvojiti podršku, kontrolu zakonitosti, finansijsku kontrolu i političku odgovornost. Jedno telo ne treba istovremeno da pomaže MZ, odobrava njene odluke po sopstvenoj proceni i kažnjava je.

Vrsta kontrole	Predmet kontrole	Šta nije dozvoljeno
Zakonitost	Nadležnost, postupak, statut i usklađenost akta sa propisima.	Poništavanje odluke samo zato što se Opština ne slaže sa prioritetom.
Finansije	Namensko korišćenje, finansijski plan, dokumentacija i izveštaji.	Neformalno uskraćivanje sredstava ili političko uslovljavanje.
Rad saveta	Sednice, kvorum, javnost, rokovi i izveštavanje.	Upravljanje savetom preko partijskih ili ličnih naloga.
Politička odgovornost	Ocena rezultata i izbora prioriteta.	Nju daju građani na izborima, a ne opštinska izvršna vlast.

Korektivne mere

Umesto proizvoljnih kazni, sistem treba da predvidi postepene mere: upozorenje i rok za otklanjanje nepravilnosti, obaveznu stručnu pomoć, privremenu obustavu samo sporne odluke ili rashoda, finansijsku kontrolu, pokretanje odgovarajućeg postupka i, kao krajnju meru u zakonom predviđenim slučajevima, raspuštanje saveta uz hitno raspisivanje novih izbora.

15. Digitalni registar i potpuna javnost rada

Na sajtu Opštine treba uspostaviti jedinstven portal mesnih zajednica. Za svaku MZ mora postojati posebna stranica sa standardnim skupom podataka.

- teritorija, naselja, zaseoci, reoni i broj stanovnika;
- članovi saveta, kontakt, datum izbora i trajanje mandata;

- statut, poslovnik, program rada i kalendar sednica;
- dnevni redovi, zapisnici, odluke i rezultati glasanja;
- finansijski plan, izvršenje, preneta sredstva i donacije;
- odobrena kapitalna kvota, prioriteti i status svakog projekta;
- objekti i prava korišćenja, ugovori i način upotrebe;
- obrasci za predlog, pitanje, primedbu i prijavu problema.

Informacije se objavljuju i na oglasnoj tabli MZ za građane koji ne koriste internet. Portal ne sme biti samo arhiva skeniranih dokumenata, već pregledan registar sa rokovima, odgovornim organom i statusom predmeta.

16. Saradnja više mesnih zajednica

Susedne MZ treba da mogu zajednički kandidovati projekte i usluge: vodovod, prilazni put, prevoz, uslužnu kancelariju, poljoprivrednu podršku, upravljanje otpadom ili zajednički objekat. Sporazum mora utvrditi učešće, upravljanje, troškove i odgovornost svake strane.

Udruživanje ne sme biti uslov za ostvarenje osnovnih prava malog sela, već način da se usluga učini kvalitetnijom i održivijom kada pojedinačna MZ nema dovoljan kapacitet.

17. Kompaktna mapa puta

Rok od početka reforme	Ključni rezultat
0–30 dana	Osnovana privremena komisija; objavljen plan rada i početni registar svih MZ.
1–3 meseca	Popis mandata, akata, računa, ulaganja i imovine; terenski sastanci; nacrt principa reona i finansiranja.
3–6 meseci	Javna rasprava i usvajanje izmena Statuta opštine i nove odluke; model statuta; izborni kalendar.
6–8 meseci	Priprema biračkih evidencija, kandidatura, komisija i obuka; sprovođenje izbora u svim MZ.
8–10 meseci	Konstituisanje saveta, obuka, usvajanje statuta i prvih programa rada.
10–12 meseci	Finansijski planovi, početak rada trezorskih računa/podračuna, portal i prvi ciklus lokalnih prioriteta.
Druga budžetska godina	Puna primena formule raspodele, kapitalnih kvota, solidarnog fonda i javnog praćenja projekata.

Rokovi su ambiciozni, ali sprečavaju da izrada statuta i priprema izbora ponovo traju godinama. Svako odstupanje mora biti javno obrazloženo sa novim datumom i odgovornim organom.

18. Pitanja za narednu verziju

Konačni model treba dopuniti zvaničnim podacima, javnom raspravom i preciznijim simulacijama. Posebno treba utvrditi:

- tačan broj i teritoriju gradskih i seoskih MZ, kao i njihove reone i broj mandata;
- datume poslednjih izbora, status sadašnjih saveta i moguća prelazna pravna pitanja;
- stanje trezorskih računa, finansijskih planova i stvarnog izvršenja po MZ;
- ukupna opštinska i komunalna ulaganja po teritoriji svake MZ najmanje za prethodnih pet godina;
- popis imovine, korisnika, tereta, ugovora i stvarnog stanja objekata;
- demografske, teritorijalne i infrastrukturne podatke potrebne za simulaciju formule;
- pravni i finansijski prag između lokalnog programa, kapitalne kvote i strateškog fonda;
- minimalne uslove za organizovanje izdvojenih ili periodičnih javnih usluga.

Radni karakter dokumenta

Tačni procenti budžetskog izdvajanja, ponderi formule, broj članova saveta, granice reona i finansijski pragovi biće predloženi tek nakon pribavljanja podataka i simulacije njihovih posledica. Programski principi, međutim, mogu biti utvrđeni već sada.

19. Zaključak

Predložena reforma vraća smisao mesnoj samoupravi: građani biraju konkretne ljude iz svojih krajeva, javno određuju prioritete i znaju koliko im sredstava pripada. Opština prestaje da deli infrastrukturu kao političku uslugu, ali ne napušta svoju odgovornost za planiranje, javne nabavke, izvođenje i nadzor velikih projekata.

Najvažnija promena nije samo novi izborni sistem niti novi račun. To je prelazak sa neformalnih molbi i pojedinačnih obećanja na uređeno pravo svakog sela i dela grada da bude predstavljeno, finansijski vidljivo i uključeno u donošenje odluka.

Model je dovoljno decentralizovan da se lokalni glas zaista čuje, a dovoljno kontrolisan da javni novac, imovina i ovlašćenja ostanu zaštićeni. Njegova uspešna primena zahteva jasne rokove, profesionalnu podršku i političku odluku da mesne zajednice više ne budu instrument kontrole građana, već njihov instrument učešća u vlasti.

Pravni i stručni okvir

- Zakon o lokalnoj samoupravi – odredbe o mesnoj samoupravi, organima, izborima, poslovima, nadzoru i radu uprave u mesnim zajednicama;
- Zakon o budžetskom sistemu – status mesnih zajednica kao indirektnih korisnika i poslovanje u sistemu trezora;
- Zakon o javnoj svojini – pravo korišćenja nepokretnosti u javnoj svojini Opštine;
- Statut opštine Aranđelovac i Odluka o mesnim zajednicama na teritoriji opštine Aranđelovac („Službeni glasnik“ 5/2019);
- akt o obustavljanju izbora za savete MZ Orašac, Progoreoci i Tulež iz 2023. godine;
- modeli odluke i statuta mesne zajednice Stalne konferencije gradova i opština.

Napomena: pre izrade formalnih akata potrebno je ponovo proveriti tada važeće prečišćene tekstove svih propisa i sprovesti pravnu redakciju.